

- A** que feruorem habeat, qui vapores concrefcere non patitur. In eo uerò quod fcribit refrigerationem ipsius fenfiterij, effe fomni formalem caufam, efficientem uerò naturalem calorem mittem, & fuauem, fibi euidenter repugnat: quippe cum alibi dicat, frigiditatem effe efficientem, & illam non committere uerum fomnum, fed ftuporem. Ad hæc quid opus eft in fomno, & uigilia diftinguere hoc modo caufas, in materialem, & formalem, & efficientem: nam ad corporum naturalium compositionem hæc diftinçtio pertinet: Ineptè autè dicitur fomnus fieri ex materia, & formam habere: facit. n. fomnū uapor, aut humor, nō q̄ materia illius fint, ex qua cōponatur, ficut corpora ex materia fieri dñr: fed q̄ vim habeant committēdi huiufmodi affectionē. Sunt ergò oēs hmōi caufæ efficientes: nā calor gignit vapores, uapor autè obftruit, uel refrigerat, aut aliud facit, à quo fomnus nascitur. Ac quā mala fit huiufmodi diftinçtio, ex eo etiam patet, quòd caufis uigiliæ, illam nequeat aptare. duas enim folum ponit caufas, nempe calorem efficientem, & uaporem materialem, tanquam formalis nulla fit, neque ab eo doceri poffit: oportet tamen huius effe formalem aliquam caufam, fi fomnus eandem habet.
- B** Quod uerò fcribit, igneum calorem non poffe uaporem facere, ipfemet euertit aphorifmo primo fecundum, ubi habet fomnum non naturalem fieri à calore igneo, eleuante uapores. Mirum quoque eft, quòd nolit humorem receptum in cerebro poffe fomnum naturalem facere, nifi fimul adfit moderata frigiditas: quafi nequeat hoc facere obftruendo. Et quo pacto quæfo moderata hæc frigiditas, quæ potius moderata temperies caloris eft, quàm re uera frigiditatem dicere poffis, ita ligabit fenfus, & immobiles reddet, ut uidemus in fomno fieri? oportet fanè uehementiffimum effe frigus, non moderatū, aut temperatum calorem, qui huiufmodi vim obtineat. At nescio profecto, an aliquis tam ftupidus reperiatur, qui putet fenfum amitti in fomno, eo quòd frigiditas aliqua, ex uapore eleuato à cibo, cum tollat. Satius quidem fuerat Galenum in hac re imitari, quàm tam euidenter, in hac re hallucinari. Vult enim ille uaporem fomnum facere, quòd obftruendo cavitates cerebri, uiam calori, & facultati fenfificæ præcludat non quòd moderata, aut infigni frigiditate, fenfus extinguat, immobiles q̄; reddat. Nec hoc quidem uoluit Arist. docet enim ille humorem, ex uapore genitum in cerebro, descendendo per uenas, calorem repellere, & in corde concludere, ita ut nequeat calor expandi, moueri q̄; ad fenforia, quæ fine illo fenfire nequeunt. Cæterum fi uniuersa medicamenta humida, uel moderatè ficca, pariunt uerum fomnum, ut ille habet, frigida uerò ftuporem: non fiet igitur huiufmodi fomnus, à uapore eleuato à corpore, nec hunc habebit materialem caufam, nec frigiditatem formalem. Id quod etiam ex eo patet, quòd cum formalem caufam fomni pofuerit frigiditatem, ftatuatque in Epidemijs uniuersos fomnos hanc habere caufam, dicat alibi cum fieri, uel à solo calore, uel cum humiditate temperata coniuçto. Sed quid quæfo per humiditatem temperatam intelligere poffumus? qualis erit ille humor, an fanguis, an pituita, aut uapor folus, aut humor ex eo genitus? in quo fi exuberat frigiditas, & aquofus eft, aut pituita, ficut Aristoteli placet, nequit profecto moderata temperies in eo reperiiri. Quid item per humorem uilem intelligit, cum ab illo dicit fomnum fieri. nam fi aquofus eft, ut debet effe, qui ex uapore gignitur, erit profecto excrementofus. Iam uerò fomnum qui æftate fit, non effe naturalem, & uerum quis dicit? mirum enim, fi tot menfes homo falsum fomnum, & præter naturam, dum ualeat, dormiat, fenfit q̄; fe iuari, fuas q̄; operationes perficere, quas fomnus femper facere confueuit: & qua ratione (quæfo) fiet ille à uaporibus aduftis? ut ipfe tradit, fi uapores ex plurimo potu aquofo, ac herbis frigidis, à debili calore eleuantur, refrigerantur q̄; partes interiores, æftiuo tempore: hæ enim caufæ crudos, & frigidos uapores, nequaquam uero acres, & mordaces gignere funt aptæ. Perperam illud quoque dicitur thoracem, & partes in eo concludas, æftate refrigeratas effe: minuitur quidem fubftantia calidi innati, id eft fanguis, æftate, fed propterea partes illæ refrigeratæ non dicuntur, aut imbecillum habere calorem ex quo nequeant uapores gignere. Nam ut humores benigni eo tempore minuuntur, ita illi redundant, qui uehementi calore funt præditi: quod quidem oftendunt fitis uehemens, ardor intolerabilis, morbi biliofi, qui eo tempore infeftant, accendunt q̄; ac teftantur uehementiffimum in toto corpore calorem abundare. Itaque errauit Montanus, & Alexander, qui arbitrantur refrigerari thoracem, cor alia q̄; interna uiscera, æftate, eò quod diffoluatur calidi natiui propria fubftantia: nam alia pro illa gignitur, & uiget ampliore calore prædita: quo quidem præfente, quis dicit, partes ita effe refrigeratas, ut nequeant præftare, quòd folet uel mediocris calor efficere? Quæ uerò fomni funt longiffimi hyeme, tunc docebimus, quando caufas differentiarum fomni enarrabimus. Naturales uerò tunc effe non probat ille, quòd plurimū, & fuauis uapores à plurimo cibo attollantur: nā ut acres uapores dicit æftate attolli, fomnum q̄; facere non naturalem: fic qui hyeme fiunt, humidiores, frigidiores, & copiofiores etiam quis putabit effe, quàm naturalis fomni conditio poftulat. Aut ergò naturales non funt fomni, qui hyberno tempore accedunt: aut fi tales funt, excludendi non erunt ab hac forma, qui in alijs temporibus conciliantur. Per uigiliam, labores, cogitationes, calorem natiuum minui, & digeri, rectius forte quifpiam dicit, quàm euidenter intendi. Nam etfi illa, dum uehementia, & diuturna funt, habent quoque vim acuendi calorem: fic per folita uitæ munia hoc non faciunt, ita ut opus fit fomno, ad remittendam caloris acrimoniam. nam fæpe etiam fomnus oritur, ubi corpus præter modum eft refrigeratum: & fomnus ipfe (ut poftea oftendemus) non femper refrigerat, fed fæpe calefacit.